

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Gdańsku

LGD.410.007.04.2023

Pani
Dorota Dunst
Dyrektor V Liceum Ogólnokształcącego
im. płk. Stanisława Dąbka w Gdyni
V Liceum Ogólnokształcące w Gdyni
ul. Arendta Dickmana 14
81-109 Gdynia

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/021/LGD – Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	V Liceum Ogólnokształcące im. płk. Stanisława Dąbka w Gdyni, ul. Arendta Dickmana 14, 81-109 Gdynia (dalej: „V LO”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Dunst, Dyrektor V LO od 1 listopada 2015 r. (dalej: „Dyrektor”).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły. 2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców. 3. Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad zajęciami dla dzieci cudzoziemców.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do dnia zakończenia kontroli – 10 lipca) oraz z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Joanna Andrzejewska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienia do kontroli nr: LGD/65/2023 z 29 marca 2023 r. i LGD/117/2023 z 19 czerwca 2023 r. (akta kontroli str. 1-4)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonywanie zadań w zakresie kształcenia dzieci cudzoziemców w V LO.
Uzasadnienie oceny ogólnej	W okresie objętym kontrolą w V LO przestrzegano warunków i trybu przyjęcia uczniów cudzoziemców określonych m.in. w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw ³ , tj. m.in.: kwalifikacji ucznia dokonywał, na podstawie dokumentów wskazanych w § 2 pkt 3 lit. a i b ww. rozporządzenia, powołany przez Dyrektora zespół kwalifikujący, w którego skład wchodziło dwóch nauczycieli oraz pedagog szkolny. Dyrektor podejmowała skuteczne działania w celu organizacji warunków do realizacji zadań edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych wobec uczniów cudzoziemców, w tym uczniów z Ukrainy ⁴ . Polegały one m.in. na utworzeniu w V LO, zgodnie z art. 165 ust. 11 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe ⁵ , dwóch oddziałów przygotowawczych ⁶ oraz zapewnieniu uczniom cudzoziemcom możliwości korzystania z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego i zajęć wyrównawczych, uregulowanych odpowiednio w § 17 i 18 ww. rozporządzenia, ponadto przestrzegano przepisów prawa w zakresie ich klasyfikacji.

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623 (dalej: „ustawa o NIK”).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1283, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi.

⁴ Osoby pobierające naukę w V LO, będące obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023 r., poz. 103 ze zm.), dalej: „ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy”.

⁵ Dz. U. z 2023 r., poz. 900, dalej: „Prawo oświatowe”.

⁶ Dalej: „oddział przygotowawczy” lub „OP”.

Obowiązujące w V LO programy nauczania⁷ dostosowano do potrzeb i możliwości uczniów cudzoziemców. Ponadto pozytywną ocenę uzasadnia objęcie uczniów cudzoziemców pomocą psychologiczno-pedagogiczną oraz wspomaganie ich udziału w egzaminach zewnętrznych.

Dyrektor sprawowała prawidłowy nadzór pedagogiczny nad realizacją zajęć z udziałem uczniów cudzoziemców. W V LO zaktualizowano program profilaktyczno-wychowawczy⁸ do bieżących potrzeb wynikających z przyjęcia do V LO uczniów z Ukrainy po 24 lutego 2022 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły

1.1. W kolejnych latach szkolnych¹⁰ do V LO uczęszczało odpowiednio: w 2020/2021 – 478 uczniów, w 2021/2022 – 464 uczniów i w 2022/2023 – 524 uczniów. W roku szkolnym 2022/2023 liczba uczniów wzrosła o 46 osób w porównaniu z rokiem szkolnym 2020/2021, tj. 9,6%.

W roku szkolnym 2022/2023 nastąpił wzrost liczby uczniów cudzoziemców w stosunku do roku szkolnego 2020/2021 o 63 uczniów (tj. o 525%, w tym o 52 uczniów z Ukrainy tj. o 577,8%).

Z ww. liczby uczniów do V LO uczęszczało łącznie odpowiednio¹¹ 12 (2,5% wszystkich uczniów V LO w roku szkolnym), 14 (3,0%) i 75 (14,3%) uczniów cudzoziemców, w tym odpowiednio 9 (1,9%), 10 (2,2%) i 61 (11,6%) uczniów z Ukrainy.

(akta kontroli str. 11-13)

Jak wyjaśniła Dyrektor wzrost liczby uczniów cudzoziemców w roku szkolnym 2022/2023 nie spowodował konieczności wprowadzenia nauki „na zmiany”¹² oraz nie wpłynął negatywnie na przebieg procesu kształcenia i wychowania.

(akta kontroli str. 5-10)

Dyrektor przekazała organowi prowadzącemu V LO¹³ arkusze organizacji V LO przed 21 kwietnia każdego roku szkolnego¹⁴ realizując wymóg w § 17 ust. 7 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli¹⁵. Ww. arkusze zostały zatwierdzone przez organ prowadzący szkołę.

(akta kontroli str. 5-10, 87-89)

1.2. W następujących latach szkolnych, wg stanu na 30 września każdego roku w V LO funkcjonowało:

- w 2020/2021 osiem oddziałów, w których uczyło się 12 uczniów cudzoziemców, w tym sześć oddziałów, w których uczyło się 9 uczniów z Ukrainy,

⁷ Z objętych analizą przedmiotów takich jak: j. polski, matematyka, historia, geografia i biologia, realizowanych w oddziałach przygotowawczych.

⁸ Na podstawie § 13 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z poz. 645 ze zm.), dalej: „rozporządzenie ws. kształcenia uczniów z Ukrainy).

⁹ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ wg stanu na 30 września 2020, 2021 i 2022 r.

¹¹ Odpowiednio w roku szkolnym 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023.

¹² Tj. zajęć lekcyjnych organizowanych przed południem i po południu.

¹³ Przez który należy rozumieć, zgodnie z art. 4 pkt 16 ustawy Prawo oświatowe, jednostkę samorządu terytorialnego (miasto Gdynia).

¹⁴ 8 kwietnia 2020, 7 kwietnia 2021 i 8 kwietnia 2022 r.

¹⁵ Dz. U. z 2019 r., poz. 502, ze zm.

- w 2021/2022 dziewięć oddziałów, w których uczyło się 14 uczniów cudzoziemców, w tym siedem oddziałów, w których uczyło się 10 uczniów z Ukrainy,
- w 2022/2023 zorganizowano 12 oddziałów ogólnodostępnych, w których uczyło się 27 uczniów cudzoziemców, w tym 10 oddziałów ogólnodostępnych, w których uczyło się 13 uczniów z Ukrainy, ponadto zorganizowano dwa oddziały przygotowawcze, w których uczyło się 48 uczniów z Ukrainy (25 i 23 osoby).

(akta kontroli str. 14)

1.3. Jak wyjaśniła Dyrektor, dzieci i młodzież z Ukrainy przyjmowani byli do V LO na takich samych zasadach, jakie dotyczyły obywateli polskich. Przyjmowanie do szkoły prowadzone było w ciągu całego roku szkolnego, a ustalanie klasy, w której kontynuowana była nauka w przypadku cudzoziemców odbywało się na podstawie sumy ukończonych lat nauki szkolnej, dokumentów wydanych przez szkołę za granicą, a w przypadku ich braku, na podstawie oświadczenia rodziców o liczbie lat nauki za granicą. Następnie przyjmowane osoby przedstawiane były wychowawcy klasy, a wychowawca przedstawiał przyjętą osobę pozostałym uczniom. W przypadku, gdy był to uczeń cudzoziemiec, wyznaczane były osoby, które pomagały mu lepiej poznać budynek szkoły i zapoznać się z innymi uczniami. Zasady te zostały omówione podczas Rady Pedagogicznej w dniu 28 marca 2022 r.

(akta kontroli str. 8-9, 90-91)

1.4. Z badania warunków i trybu przyjmowania uczniów cudzoziemców przeprowadzonego na próbie 15 uczniów oddziałów przygotowawczych przyjętych do V LO w roku szkolnym 2022/2023 wynikało, że:

- wszyscy uczniowie zakwalifikowani na dany etap edukacyjny, odpowiedni semestr lub rok szkolny zostali przyjęci na podstawie dokumentów wskazanych w § 2 pkt 3 lit. a i b rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi, tj. wniosku rodzica lub pełnoletniego ucznia w sprawie przyjęcia do szkoły, zaświadczenia stwierdzającego ukończenie szkoły lub kolejnego etapu edukacji za granicą, świadectwa, zaświadczenia potwierdzającego uczęszczanie ucznia do szkoły za granicą i wskazującego klasę, którą uczeń ukończył w szkole za granicą, opinii rodzica lub innej osoby sprawującej opiekę nad uczniem związanej z kwalifikowaniem do odpowiedniej klasy,
- kwalifikacji uczniów do powstającego w V LO oddziału przygotowawczego dokonał zespół kwalifikujący powołany przez Dyrektora, w skład którego zgodnie z wymogiem § 16 ust. 1 ww. rozporządzenia, wchodziło dwóch nauczycieli oraz pedagog lub psycholog szkolny. Efektem pracy Zespołu były decyzje o kwalifikacji ucznia cudzoziemca do danego OP. Z posiedzeń ww. zespołu sporządzano protokół.

Ponadto Dyrektor wyjaśniła, że w związku z licznymi podaniami o przyjęcie do V LO uczniów pochodzenia ukraińskiego w dniu 18 marca 2022 r. wystąpiła do organu prowadzącego o zgodę na utworzenie dwóch oddziałów przygotowawczych dla poziomu I i II. W V LO powołany został siedmioosobowy zespół kwalifikujący uczniów do oddziałów przygotowawczych. W każdej rozmowie kwalifikacyjnej uczestniczyło dwóch nauczycieli, z których przynajmniej jeden władał językiem ukraińskim lub rosyjskim oraz psycholog lub pedagog.

(akta kontroli str. 5-10, 15, 22-36)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonywanie zadań w zakresie przyjmowania do V LO dzieci cudzoziemców w okresie objętym kontrolą, które realizowano zgodnie z wymogami określonymi w rozporządzeniu w sprawie

kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi. W procesie przyjmowania uczniów uczestniczył powołany przez Dyrektora zespół.

OBSZAR

2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

2.1. Wydatki ogółem V LO w latach 2020-2022 wyniosły odpowiednio: 4969,8 tys. zł, 4940,5 tys. zł i 5081,2 tys. zł. Plan po zmianach wydatków V LO ogółem na 2023 r. (według stanu na 31 marca 2023 r.) wynosił 5752,8 tys. zł. Z tego na kształcenie dzieci cudzoziemców: 6,4 tys. zł w 2020 r.¹⁶, 12,8 tys. zł w 2021 r.¹⁷ i 396,9 tys. zł¹⁸ w 2022 r., w tym 383,2 tys. zł stanowiły wydatki na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym¹⁹.

Na podstawie badania dokumentacji piętnastu uczniów cudzoziemców, w tym 13 (z 28 uczniów) przyjętych do V LO w trakcie roku szkolnego 2021/2022 (po 30 września) oraz dwóch (z 20) wykreślonych z listy uczniów w trakcie roku szkolnego, ustalono, że informacje o ich przyjęciu do V LO we wszystkich przypadkach były wpisane do systemu informacji oświatowej²⁰ w terminie od jednego (w 11 przypadkach) do siedmiu (w jednym przypadku) dni, tj. w terminie wskazanym w art. 30 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej²¹. Ponadto w roku szkolnym 2021/2022 uczniowie cudzoziemcy V LO korzystali z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego w oddziałach przygotowawczych, co zostało odnotowane w danych dziedzinowych w systemie informacji oświatowej w ww. terminie.

W V LO utworzone zostały dwa oddziały przygotowawcze dla uczniów z Ukrainy, pierwszy w roku szkolnym 2021/2022, drugi w 2022/2023. W latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 Dyrektor V LO przedłożyła organowi prowadzącemu dwa aneksy²² do arkusza organizacyjnego w zakresie spraw dotyczących kształcenia uczniów cudzoziemców (utworzenia oddziałów przygotowawczych), z tego jeden dotyczył roku szkolnego 2021/2022 i został zatwierdzony przez organ prowadzący 17 maja 2022 r., a drugi dotyczył roku szkolnego 2022/2023 i został zatwierdzony 13 października 2022 r.

(akta kontroli str. 20-21c, 38-38a)

2.2. Stosowany w V LO w roku szkolnym 2022/2023 program nauczania j. polskiego był programem autorskim²³, pozostałe programy nauczania: matematyki, historii, geografii oraz biologii²⁴ były opracowane przez wydawnictwa.

¹⁶ W tym: na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego – 6,4 tys. zł, dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych – 0,0 tys. zł i zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym: 0,0 tys. zł.

¹⁷ W tym: na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego – 12,1 tys. zł, dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych – 0,6 tys. zł i zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym: 0,0 tys. zł.

¹⁸ W tym: na prowadzenie zajęć dodatkowych z języka polskiego – 11,0 tys. zł, dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych – 2,7 tys. zł i zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym odpowiednio: 383,2 tys. zł.

¹⁹ Środki Fundusz Pomocy utworzonego na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, Dz. U. z 2023 r., poz. 103 ze zm. ewidencjonowane w rozdziale 80120 zadanie Kryzys Uchodźczy.

²⁰ dalej: „SIO”.

²¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 2597, ze zm., dalej: ustawa o SIO.

²² W dniu: 17 maja 2022 r. i 10 października 2022 r.

²³ „Program nauczania j. polskiego jako obcego – autorski innowacja pedagogiczna” skierowany do imigrantów z doświadczeniem wojennym, odpowiadająca na zdiagnozowane potrzeby uczniów. Program kładł nacisk na doskonalenie sprawności mówienia, rozumienie tekstu słuchanego, czytanego i sprawności pisanie, jak również poznawanie kultury polskiej, poznawanie regionu poprzez organizację wyjść i wycieczek.

²⁴ Podręcznik j. polskiego – program autorski innowacja pedagogiczna na podstawie Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego 2003, zatwierdzony uchwałą nr 08/2022 Rady Pedagogicznej z 25 kwietnia 2022 r., podręczniki: matematyki, historii, geografii i biologii wydawnictwo: Nowa Era Sp. z o.o.

Na podstawie analizy przyjętych w V LO programów nauczania wybranych przedmiotów, realizowanych w oddziałach przygotowawczych w roku szkolnym 2022/2023 oraz kwestionariuszy²⁵ dostosowania programów nauczania do potrzeb uczniów cudzoziemców ustalono, że w każdym przypadku:

- nauczyciele przeprowadzali ustne diagnozy potrzeb i możliwości uczniów cudzoziemców,
- programy nauczania były dostosowane do potrzeb uczniów cudzoziemców (zgodnie z art. 22a ust. 5 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz.U. z 2022 r., poz. 2230). Dostosowania dotyczyły: metod, form pracy z uczniem lub organizacji nauczania, treści edukacyjnych oraz sposobów oceniania. Polegały w szczególności na: dostosowaniu liczby zadań do wykonania w określonym czasie lub wydłużenie czasu pracy, różnicowaniu stopnia trudności zadań, zastosowaniu określonej metody w pracy z uczniem, pracy z pomocą nauczyciela/ asystenta/ kolegów podczas zajęć, przygotowaniu tekstów oraz treści programowych w prostym języku (teksty preparowane, obrazki), sprawdzaniu wiedzy w określonej formie, korzystaniu z dodatkowych pomocy podczas pracy (słowników, Internetu, filmów i prezentacji multimedialnych).

(akta kontroli str. 16-18, 22-23, 43-86, 235-271, 392-393)

2.3. Dla uczniów z Ukrainy w roku szkolnym 2021/2022 w V LO funkcjonował jeden oddział przygotowawczy (utworzona 4 kwietnia 2022 r. klasa I OP), a w 2022/2023 – dwa oddziały przygotowawcze (utworzona 4 kwietnia 2022 r. i uzupełniona 1 września 2022 r. klasa II OP oraz utworzona 1 września 2022 r. klasa I OP).

Dyrektor wyjaśniła, że w związku z licznymi podaniami o przyjęcie do V LO uczniów pochodzenia ukraińskiego w dniu 18 marca 2022 r. wystąpiła do organu prowadzącego o zgodę na utworzenie dwóch oddziałów przygotowawczych dla poziomu I i II oraz na zatrudnienie nauczyciela władającego językiem kraju pochodzenia przyjmowanych uczniów.

Organ prowadzący w dniu 25 marca 2022 r. wyraził zgodę na utworzenie OP na poziomie I i II oraz na zatrudnienie nauczyciela pomocniczego w wymiarze ½ etatu. Pomimo pozytywnej opinii organu prowadzącego w V LO nie został zatrudniony asystent kulturowy. Jak wyjaśniła Dyrektor było to spowodowane brakiem chętnych do podjęcia pracy w tym charakterze. Ponadto Dyrektor wyjaśniła, że w V LO wychowawcą OP został nauczyciel j. rosyjskiego, znający j. ukraiński i mający uprawnienia do pracy jako asystent kulturowy.

(akta kontroli str. 5-10, 22-26)

Badanie dokumentacji przyjmowania do OP 15 uczniów w latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 wykazało, że kwalifikacja odbywała się na podstawie wyników pracy komisji powołanej przez Dyrektora, w której skład wchodziło dwóch nauczycieli oraz pedagog lub psycholog. Wyniki rekrutacji dokumentowane były poprzez sporządzenie listy uczniów zakwalifikowanych do danego OP.

(akta kontroli str. 228-232)

Jak wyjaśniła Dyrektor, w skład komisji rekrutacyjnej wchodziło siedem osób, w tym dyrektor i wicedyrektor, jeden nauczyciel języka rosyjskiego i ukraińskiego, nauczyciel informatyki i matematyki znający język rosyjski oraz pedagog i psycholog szkolny. W V LO nie stworzono odrębnej pisemnej procedury pracy komisji. Każdorazowo w pracach komisji uczestniczyła osobiście Dyrektor, dwoje z ww. osób oraz pedagog

²⁵ Dotyczy nauczycieli, którzy prowadzili w V LO największą liczbę lekcji z j. polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii w roku szkolnym 2022/2023.

lub psycholog. Kandydaci składali podania bezpośrednio do V LO, przyjmowane było do 25 osób spełniających wymagania przyjęcia do szkoły średniej według kolejności zgłaszania. W czasie rekrutacji w marcu i kwietniu 2022 r. w przypadku braku miejsc w zorganizowanym w V LO oddziale przygotowawczym kandydaci nie byli przyjmowani do oddziałów ogólnodostępnych, ale byli kierowani do oddziałów przygotowawczych organizowanych w innych szkołach. W przypadku OP utworzonego w kwietniu 2022 r. po rezygnacji 14 uczniów przyjęto tą samą liczbę uczniów z rozpoczęciem nowego roku szkolnego.

(akta kontroli str. 272-273)

Na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych w OP przeznaczono, zgodnie z § 16 ust. 5 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi, nie mniej niż 26 godzin lekcyjnych. Liczba uczniów w każdym z OP, w kolejnych latach szkolnych objętych kontrolą, nie przekraczała 25 osób, tj. liczby określonej w § 16 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi²⁶. W okresie objętym kontrolą nauka języka polskiego jako obcego w oddziałach przygotowawczych była prowadzona w wymiarze sześciu godzin tygodniowo²⁷.

(akta kontroli str. 105-107, 174-176, 226-234)

Rada Pedagogiczna w dniu 25 kwietnia i 30 sierpnia 2022 r. zaakceptowała pozytywnie innowację pedagogiczną nauczania j. polskiego w klasie pierwszej i drugiej przygotowawczej. W szkole przyjęto do realizacji w OP program nauczania języka polskiego dla cudzoziemców opracowany na podstawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej²⁸. W latach szkolnych 2021/2022 i 2022/2023 zajęcia z j. polskiego w każdym OP realizowane były na podstawie powyżej opisanego programu nauczania j. polskiego dla cudzoziemców.

(akta kontroli str. 43-69, 397-432)

2.4. W latach szkolnych, w których działały oddziały przygotowawcze nie wystąpiły przypadki przedłużenia lub skrócenia okresu nauki uczniów w tych oddziałach.

Jak wyjaśniła Dyrektor, jeden uczeń po ukończeniu pierwszej klasy OP podjął decyzję o kontynuowaniu nauki w klasie ogólnodostępnej V LO, z uwagi na dobrą znajomość j. polskiego został przyjęty do wybranej klasy.

(akta kontroli str. 22-24, 433)

2.5. W drugim półroczu roku szkolnego 2021/2022 r. do oddziału przygotowawczego V LO przyjęto ogółem 32 uczniów²⁹ z Ukrainy, z których 23 ukończyło naukę w V LO w roku szkolnym 2021/2022 (24 czerwca). Jak wyjaśniła Dyrektor zgodnie z uchwałą Rady Pedagogicznej³⁰, troje z nich nie zostało klasyfikowanych z uwagi na krótki okres nauki w OP, a 20 otrzymało zaświadczenia o uczęszczaniu do oddziału przygotowawczego, o których mowa w § 6b ust. 2 rozporządzenia z dnia 21 marca

²⁶ Zgodnie z limitem określonym w rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 marca 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w/s kształcenia uczniów niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemie oświaty innych państw (Dz.U. z 2022 r., poz. 573).

²⁷ Zgodnie z progiem określonym w § 1 pkt 5 lit. b z rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 10 marca 2022 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie kształcenia uczniów niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw.

²⁸ Dz. U. z 2021 r., poz.2268 ze zm., tj. w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców, Dz. U. Nr 61, poz. 306.

²⁹ Jednocześnie w oddziale przygotowawczym w roku szkolnym 2021/2022 uczyło się do 25 uczniów.

³⁰ z dnia 20 czerwca 2022 r.

2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy³¹.

(akta kontroli str. 434)

Na podstawie wybranej losowo dokumentacji 15 uczniów z Ukrainy przyjętych do oddziałów przygotowawczych V LO w drugim półroczu 2021/2022 ustalono, że w każdym przypadku otrzymali oni zaświadczenia³², o których mowa w § 6b ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia uczniów z Ukrainy.

(akta kontroli str. 375)

2.6. Zgodnie z wymogiem § 17 ust. 2 rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi w latach szkolnych 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023 w V LO zorganizowano za zgodą organu prowadzącego³³, zajęcia z nauczania j. polskiego jako przedmiotu dodatkowego i zajęcia wyrównawcze dla uczniów cudzoziemców³⁴ odpowiednio:

- 2020/2021 dla czterech uczniów cudzoziemców klasy I i jednego ucznia z klasy II, po dwie godziny tygodniowo,
- 2021/2022 dla dwóch uczniów cudzoziemców, po dwie godziny tygodniowo,
- 2022/2023 dla jednego, czterech i ośmiu³⁵ uczniów cudzoziemców – po dwie godziny tygodniowo.

(akta kontroli str. 372-374, 121-172k)

2.7. W latach objętych kontrolą uczniowie cudzoziemcy uczestniczyli w różnych formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym:

- w zajęciach dydaktyczno-wychowawczych roku szkolnym 2020/2021 uczestniczyło 12 osób, w 2021/2022 – 14 osób, a w 2022/2023 – 27 osób,
- w zajęciach związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu odpowiednio 12, 14 i 75 osób (w tym w roku szkolnym 2022/2023 – 48 osób w ramach projektu UNICEFF),
- z porad i konsultacji skorzystała jedna osoba w roku szkolnym 2022/2023,
- z warsztatów skorzystało 25 osób w roku szkolnym 2022/2023.

(akta kontroli str. 225)

Badaniem objęto dokumentację 20 uczniów cudzoziemców przyjętych do V LO w roku 2022/2023. Stwierdzono, że pedagog szkolny w każdym przypadku przeprowadzał diagnozę ucznia, w trakcie której rozpoznawał indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne, możliwości psychofizyczne i czynniki środowiskowe wpływające na funkcjonowanie ucznia w szkole. Przeprowadzana diagnoza była dokumentowana zgodnie z § 22 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach³⁶.

(akta kontroli str. 376-391)

Na podstawie kwestionariuszy wypełnionych przez 14 nauczycieli wychowawców oddziałów, w których uczyli się uczniowie cudzoziemcy, sprawujących tę funkcję w roku 2022/2023 ustalono, że uczniowie cudzoziemcy tych oddziałów:

- byli objęci pomocą psychologiczno-pedagogiczną,
- rozpoznano indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne wszystkich uczniów,
- korzystali z zajęć rozwijających uzdolnienia i umiejętności uczenia się, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia

³¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 645 ze zm. (dalej: „rozporządzenie w sprawie kształcenia uczniów z Ukrainy”).

³² Zaświadczenia o uczęszczaniu do oddziału przygotowawczego.

³³ Z dnia 29 września 2020 r., 20 września 2021 r. i 27 września 2022 r.

³⁴ Uczniowie z Ukrainy, tj. przybyli w wyniku wybuchu wojny uczyli się jedynie w oddziałach przygotowawczych.

³⁵ Zgodnie z pismem organu prowadzącego z 27 września 2022 r. utworzono trzy grupy.

³⁶ Dz. U. z 2020 r. poz. 1280, ze zm.

i zawodu, zindywidualizowanej ścieżki kształcenia, porad i konsultacji, warsztatów oraz pogadanek i rozmów z psychologiem.

(akta kontroli str. 394)

2.8. Zasady wewnątrzszkolnego systemu oceniania i klasyfikowania uczniów uregulowane były w rozdziale 8 Statutu V LO³⁷, nie określały one odrębnych norm oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów cudzoziemców. Na podstawie Przedmiotowych Zasad Oceniania z wybranych przedmiotów³⁸ ustalono, że były one zgodne ze Statutem V LO.

(akta kontroli str. 183-224, 235-253)

Każdy z nauczycieli (języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii) pracujących z uczniami cudzoziemcami w oddziałach przygotowawczych, w odpowiedzi na pytania z kwestionariusza w zakresie dostosowania Programu nauczania do potrzeb uczniów cudzoziemców stwierdził, że samodzielnie opracował dostosowanie programu do potrzeb uczniów cudzoziemców, dostosowanie to dotyczyło sposobu oceniania (jeden nauczyciel), różnicowania stopnia trudności zadań (czterech nauczycieli) i sprawdzania wiedzy w określonej formie (1 nauczyciel), ponadto dostosowania polegały na edukacji pozaformalnej, związanej z realizacją i kulturoznawstwem, uwzględnianiu różnic programowych w systemie polskiej edukacji.

(akta kontroli str. 392-393)

2.9. W roku szkolnym 2021/2022 w V LO do egzaminu zewnętrznego zostało zgłoszonych 127 uczniów, w tym dwóch uczniów cudzoziemców³⁹. Do egzaminu zewnętrznego przystąpili wszyscy zgłoszeni, w tym dwóch uczniów cudzoziemców. Żaden z uczniów cudzoziemców nie skorzystał z dostosowania formy (arkusza) egzaminu. Obydwu uczniów cudzoziemców skorzystało z dostosowania warunków zdawania egzaminu poprzez skorzystanie ze słownika i wydłużenie czasu na egzaminie pisemnym na podstawie pozytywnej opinii Rady Pedagogicznej⁴⁰.

W roku szkolnym 2022/2023 do egzaminu zewnętrznego z dostosowaniem warunków i/lub form zdawania egzaminu zgłoszonych zostało czterech uczniów cudzoziemców. Rada Pedagogiczna⁴¹ wyraziła pozytywną opinię dotyczącą dostosowania warunków i form zdawania egzaminów w 2023 r. dla wszystkich uczniów cudzoziemców, których zgłoszono. W 2022 i 2023 r. (do 10 lipca) żaden z uczniów z Ukrainy nie przystąpił do egzaminów zewnętrznych.

(akta kontroli str. 105-118, 181-182b)

2.10. Placówki dyplomatyczne lub konsularne kraju pochodzenia uczniów cudzoziemców działające na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jak i stowarzyszenia kulturalno-oświatowe danej narodowości nie występowały do V LO o organizację zajęć nauki języka i kultury kraju pochodzenia.

(akta kontroli str. 105-112)

2.11. Uczniowie cudzoziemcy uczęszczający do V LO w latach szkolnych 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023⁴² pochodzili odpowiednio z krajów takich jak:

- Ukraina – 9 uczniów, Armenia, Białoruś, Rosja – po jednym uczniu,
- Ukraina – 10 uczniów, Armenia, Białoruś, Mołdawia, Rosja – po jednym uczniu,

³⁷ Protokół Rady Pedagogicznej nr 12/2022 z dnia 15.09.2022 r.

³⁸ J. polski, matematyka, historia, biologia, geografia.

³⁹ Obydwie osoby przybyły do Polski przed rozpoczęciem konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy 22 lutego 2022 r., w tym jedna z Ukrainy.

⁴⁰ Protokół nr 01/2022 z posiedzenia Rady Pedagogicznej z dnia 17 stycznia 2022 r.

⁴¹ Protokół nr 01/2023 z posiedzenia Rady Pedagogicznej z dnia 13 stycznia 2023 r.

⁴² Według stanu na 30 września każdego roku szkolnego.

- Ukraina – 61 uczniów, Białoruś – 11 uczniów, Armenia, Gruzja, Mołdawia, Rosja – po jednym uczniu.

Dyrektor, na podstawie art. 165 ust. 8 ustawy Prawo oświatowe wystąpiła do organu prowadzącego o zgodę na zatrudnienie pomocy nauczyciela władającego językiem kraju pochodzenia przyjmowanych uczniów w dniu 18 marca 2022 r. i uzyskała ją w dniu 25 marca 2022 r.

Jak wyjaśniła Dyrektor, w latach szkolnych 2020/2021 i 2021/2022 do 24 lutego V LO nie zatrudniało osoby w charakterze pomocy nauczycielskiej/asystenta kulturowego. Po 24 lutego 2022 r. V LO nie zatrudniło pomocy nauczycielskiej/asystenta kulturowego, ponieważ nie było chętnych do podjęcia pracy w takim charakterze. Wychowawcą klasy przygotowawczej został nauczyciel języka rosyjskiego, znający również język ukraiński i mający uprawnienia do pracy jako asystent kulturowy.

(akta kontroli str. 25-26, 105-112b)

2.12. W latach 2020-2023 (do 30 maja) do V LO nie wpływały wnioski o dofinansowanie szkoleń w związku z pracą z uczniem cudzoziemcem. Dyrektor wyjaśniła, że rozpoznawała potrzeby w tym zakresie poprzez rozmowy z nauczycielami na ten temat, nauczyciele otrzymywali też informacje na maila o webinarach dotyczących pracy z uczniem cudzoziemcem. Ponadto 36 nauczycieli uczestniczyło w kwietniu 2022 r. w szkoleniu Rady Pedagogicznej „Innowacja Pedagogiczna – praca z uczniem cudzoziemcem”.

(akta kontroli str. 105-112)

Ponadto nauczyciele, w tym pracujący z uczniami cudzoziemcami, brali udział w 15 szkoleniach Rady Pedagogicznej m.in. „Innowacja pedagogiczna – praca z uczniem cudzoziemcem”.

Nauczyciele brali też udział w doskonaleniu zawodowym organizowanym przez: Gdyński Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Pomorskie Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku, Pomorskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Fundację RAZEM, Fundację „Dbam o mój zasięg”, Muzeum Emigracji w Gdańsku.

(akta kontroli str. 274, 371)

Na podstawie kwestionariuszy wypełnionych przez 37 nauczycieli V LO prowadzących zajęcia z uczniami cudzoziemcami w roku 2022/2023 ustalono, że 29 z nich stwierdziło potrzebę organizacji przez V LO szkoleń w zakresie pracy z uczniem cudzoziemcem, a 13 osób zgłaszało potrzebę zorganizowania takich szkoleń do Dyrektora. W latach szkolnych 2020/2021-2022/2023 30 nauczycieli V LO uczestniczyło w szkoleniach zorganizowanych przez V LO, obejmujących doskonalenie zawodowe w pracy z uczniem cudzoziemcem, 29 nauczycieli uczestniczyło w doskonaleniu zawodowym z własnej inicjatywy i na własny koszt, z tego 29 nauczycieli w formie szkolenia online/kursy e-learningowe/ webinaria i 18 w formie praktycznych warsztatów stacjonarnych.

(akta kontroli str. 395-396)

2.13. W latach 2020-2023 (do 28 lutego) nauczyciele nie zgłaszali potrzeb w zakresie wyposażenia szkoły w materiały, pomoce, środki dydaktyczne, literaturę fachową w związku z kształceniem uczniów cudzoziemców. V LO nie zaplanowało i nie dokonywało zakupów ww. materiałów i środków w związku z kształceniem wyłącznie uczniów cudzoziemców⁴³.

V LO otrzymało w ramach darowizn: podręczniki do nauki języka polskiego jako obcego (w kwietniu 2022 r., od polonii szwedzkiej), 30 laptopów HP (jesienią 2022 r.

⁴³ V LO dokonało zakupów pomocy naukowych dostępnych dla każdego ucznia, takich, jak: sprzęt sportowy, książki do biblioteki, głośniki, mikroskop, mapy, odczytnik chemiczne, tablice magnetyczne, wirtualna tablica, zestaw: mikroskop, cyrkiel magnetyczny i model czaszki.

od Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości) oraz 20 tabletów w listopadzie 2022 r. i 20 laptopów w marcu 2023 r. (w ramach projektu UNICEFF).

Na podstawie kwestionariuszy wypełnionych przez 37 nauczycieli V LO prowadzących zajęcia z uczniami cudzoziemcami w roku 2022/2023 ustalono, że 29 z nich korzystało z pomocy dydaktycznych zakupionych przez Liceum, które wg 27 z nich były wystarczające. Ponadto trzech nauczycieli korzystało z pomocy dydaktycznych zorganizowanych samodzielnie.

(akta kontroli str. 105-112, 362-370, 395-396)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Dyrektora w celu zorganizowania odpowiednich warunków do realizacji zadań edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych wobec dzieci cudzoziemców.

Uczniom cudzoziemcom, w tym uczniom z Ukrainy zapewniono możliwość korzystania z dodatkowej bezpłatnej nauki j. polskiego i zajęć wyrównawczych. Dla uczniów z Ukrainy utworzone zostały i prawidłowo zorganizowane oddziały przygotowawcze, a także przestrzegane były przepisy w zakresie ich klasyfikacji. Uczniowie cudzoziemcy objęci zostali pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Programy nauczania dostosowano do potrzeb i możliwości uczniów cudzoziemców oraz wspomagano ich w udziale w egzaminach zewnętrznych. Dyrektor zapewniła w okresie objętym kontrolą nauczycielom pracującym z uczniami cudzoziemcami możliwość korzystania z materiałów i pomocy dydaktycznych.

OBSZAR

3. Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad zajęciami dla uczniów cudzoziemców

Opis stanu
faktycznego

3.1. Dyrektor opracowała plan nadzoru pedagogicznego, zgodnie z § 23 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁴⁴, na każdy rok szkolny w okresie objętym kontrolą. Wszystkie zaplanowane obserwacje zajęć zostały przeprowadzone. Zaplanowane w ramach nadzoru pedagogicznego obserwacje zajęć w latach szkolnych 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023 nie zawierały odniesień do uczniów cudzoziemców, dotyczyły one ogółu dzieci kształcących się w V LO.

(akta kontroli str. 275-319)

3.2. W latach 2020-2023 (do 10 lipca) Pomorski Kurator Oświaty nie prowadził w V LO ewaluacji, w tym w zakresie problematyki kształcenia uczniów cudzoziemców.

(akta kontroli str. 275-276)

3.3. Program profilaktyczno-wychowawczy został zmodyfikowany w roku szkolnym 2021/2022⁴⁵ po utworzeniu w V LO oddziału przygotowawczego. Modyfikacje te w zakresie diagnozy potrzeb i problemów w środowisku szkolnym uwzględniały:

- sytuację i doświadczenia ucznia – uchodźcy z kraju ogarniętego wojną i trudności wynikających z nagłego opuszczenia miejsca zamieszkania,
- czynniki ryzyka: braku stabilnej sytuacji rodzinnej, nieznajomości systemu edukacji, trudności z porozumiewaniem się, nieznajomości kultury regionu, poczucia wyobcowania, braku poczucia bezpieczeństwa,
- czynniki chroniące: obecność bliskich, chęci rozwoju i edukacji, obecności w klasie innych uczniów z podobnym bagażem doświadczeń,

⁴⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1551, ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego.

⁴⁵ Dnia 27 kwietnia 2022 r.

- w sferze fizycznej i psychicznej: zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, poprzez stworzenie stabilnych warunków do nauki, zapoznanie z funkcjonowaniem szkoły, stopniowe włączanie uczniów w życie szkolne, obserwację uczniów pod kątem zaaklimatyzowania się w szkole, uwrażliwienie na trudności uczniów w celu zapewnienia dodatkowej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, możliwość skorzystania z pomocy specjalisty – psychologa z Ukrainy,
- w sferze społecznej: dbanie o nawiązywanie relacji międzykulturowych, kształtowanie postaw tolerancji, akceptacji i poszanowania kultury oraz wartości, dbanie o integrację ze społecznością szkolną, organizowanie wyjść i wycieczek edukacyjno-integracyjnych, włączanie uczniów cudzoziemców w uroczystości szkolne,
- w sferze intelektualnej i aksjologicznej: wdrażanie uczniów cudzoziemców w polski system edukacji, włączanie w tematykę zajęć z historii elementów związanych z historią Ukrainy, poszerzanie wiedzy kulturoznawczej, kształtowanie postaw wielokulturowości.

(akta kontroli str. 332-361)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie sposób sprawowania przez Dyrektora nadzoru pedagogicznego w okresie objętym kontrolą. Obserwacje zajęć, w których uczestniczyli uczniowie cudzoziemcy zostały zaplanowane i zrealizowane. W związku ze zwiększoną liczbą tych uczniów zmodyfikowano program profilaktyczno-wychowawczy V LO.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Gdańsk, dnia 14 lipca 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku

Dyrektor

Kontroler:

Joanna Andrzejewska
specjalista kontroli państwowej

podpis

p.o. WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

24p.
Dariusz Jurczuk
podpis